

УДК 336.2
JEL H25
ORCID ID: 0000-0003-1921-6293
ORCID ID: 0009-0006-0781-6311
DOI <https://doi.org/10.17721/tppe.2024.49.10>

Михальська О.Л., к.е.н.,
доцент кафедри обліку та аудиту
КНУ імені Тараса Шевченка
olena.mykhalska@gmail.com

Шевчук А.О., III курс бакалавр,
ОНП «Економіка бізнесу»
shevcukandrii@gmail.com

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ

У статті розглянуто динаміку розвитку криптовалютного ринку, включаючи детальний аналіз причин значного падіння капіталізації та впливу регуляторних заходів. Досліджуються різні підходи країн до регулювання та оподаткування цифрових активів, з акцентом на досвід провідних криптохабів. Особлива увага приділяється аналізу впливу значущих подій, на довіру інвесторів та формування регуляторної політики. На основі проведеного аналізу формулюються рекомендації щодо подальшого розвитку криптоіндустрії в Україні, включаючи розробку ефективної системи оподаткування цифрових активів, створення сприятливого регуляторного середовища для інновацій та захисту прав інвесторів.

Криптовалютний ринок зазнав значних змін за останні роки. Відбулося як значне зростання, так і падіння вартості різних цифрових активів. Причини таких коливань включають як внутрішні фактори ринку, такі як спекулятивні дії інвесторів і технічні вразливості, так і зовнішні – наприклад, вплив регуляторних заходів, глобальні економічні події та зміни в технологічному ландшафті.

Регуляторні заходи мають істотний вплив на криптовалютний ринок. Наприклад, у деяких країнах були запроваджені жорсткі обмеження на торгівлю та використання криптовалют, що призвело до відтоку капіталу та зниження капіталізації ринку. Водночас, у країнах, де було створено сприятливі умови для розвитку криптоіндустрії, спостерігається зростання інновацій та приток інвестицій.

На довіру інвесторів значно впливають значущі події, такі як зломи великих бірж, шахрайські схеми та значні коливання цін. Ці події змушують регуляторів вживати додаткових заходів для захисту інвесторів та стабілізації ринку.

Важливо створити сприятливе регуляторне середовище, яке буде підтримувати нові проекти та захищати права інвесторів. Запровадження чітких правил гри та прозорих процедур сприятиме зростанню довіри до ринку та залученню нових інвестицій. Разом з цим, необхідно продовжувати моніторинг та аналіз глобальних тенденцій, щоб адаптувати національне регулювання відповідно

до найкращих світових практик. Це допоможе не лише захистити інвесторів, але й зробити Україну привабливим місцем для розвитку криптоіндустрії.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, ЄС, податки, IRS, блокчейн, особливості оподаткування.

Постановка проблеми. У 2022-2023 році криптовалютний ринок переживав складні часи: загальна ринкова капіталізація знизилася з приблизно 3 трильйонів доларів у 2022 році до трохи менше ніж 1 трильйон доларів на момент написання. Це частково пов'язано з низкою важливих випадків неуспіху бізнес-моделей криптовалют - TerraUSD / Luna, Celsius і, звичайно, найновішого, FTX.

Хоча у 2022 році спостерігалось збільшене регулювання і заходи з виконання, сповільнення роздрібних криптовалютних бірж, хедж-фондів і токенів, а також зниження оцінок, додасть свіжого поштовху для уваги глобального регулювання - яке також буде включати збільшену увагу до оподаткування галузі.

У 2024 році криптовалютний ринок показав бурхливе зростання, де Біткоїн в моменті досяг нового історичного максимуму (\$75 000), а також спостерігалось значне зростання інших альткоїнів і мем-коїнів[19].

Незважаючи на ринкові тиски, інвестиції, прийняття та інновації в цьому просторі продовжують бути сильними, що відображається як індустрія, що все ще розвивається. Основна ціль наукової роботи є те, як іноземні країни формують криптовалютне регулювання та податкове середовище.

Аналіз останніх публікацій. Незважаючи на значний інтерес до криптовалют в глобальному масштабі, в Україні дослідження цієї тематики, особливо в аспекті регулювання, досить обмежені. Серед небагатьох українських науковців, які приділяли увагу цій проблематиці, можна відзначити Єхануров Ю.І., Голованенко М.В.[5], Іщук Л. та Іщук В. [4]. Зарубіжні дослідники, такі як Кацу К.[8] та Тецуро М.[9], зробили значний внесок у розуміння податкових та міжнародно-правових аспектів криптовалют. Однак, загалом, більшість досліджень у цій сфері проводиться міжнародними організаціями, країнами та аудиторськими компаніями, які розробляють нові матеріали та законодавчі ініціативи.

Невирішені частини проблеми. Оподаткування криптовалют – це складне і мінливе завдання, що вимагає не лише постійного аналізу, а й гнучкої адаптації законодавства до стрімкого розвитку технологій. Для ефективного вирішення цих питань необхідна тісна співпраця між державами, бізнесом та науковими колами на міжнародному рівні. Створення єдиних стандартів оподаткування та обмін досвідом є ключовими факторами для забезпечення справедливої та прозорої податкової системи у сфері цифрових активів.

Метою статті є дослідження міжнародного досвіду в сфері оподаткування криптовалюти з юридичної та економічної точки зору, визначення перспективних напрямків роботи для України.

Методологія дослідження. Проведено поглиблений аналіз нормативно-правової бази різних країн, що регулює обіг та оподаткування криптовалют. Дослідження також охопило аналіз звітів авторитетних міжнародних інституцій та аудиторських компаній, таких як МВФ, Світовий банк, IRS, ОЕСР, PWC та інші. Присвячених регуляторним аспектам криптовалютного ринку. Для виявлення загальних тенденцій та кращих практик було здійснено порівняльний аналіз законодавства та регуляторних підходів різних країн.

Додатково, було проаналізовано наукові публікації та матеріали ЗМІ, що відображають сучасний стан досліджень у цій галузі.

Результати дослідження. Основна технологія криптовалют називається технологією блокчейн, яка активно пояснюється як основна технологія в сфері фінтеху. Часто пояснюють, що біткоїн - це застосування технології блокчейн у криптовалюті.

Проте історія створення вказує на обернену послідовність: спочатку, у 2008 році, був розроблений біткоїн, а потім технологія, яка використовувалася в ньому, отримала більш загальну назву - технологія блокчейн.

Біткоїн був винайдений невідомою особою, яка представилася як Сатоші Накамото, у 2008 році, і опублікував роботу у 2009 році. Це був експеримент із створенням електронної валюти, доступної через Інтернет.

Біткоїн створив систему платежів, у якій використовується P2P мережа для передачі грошей між особами, що дозволило зробити систему "без центрального контролю" і запобігти монополізації інформації центральними організаціями. Ця ідея була революційною. У фінансових операціях, де безпека і стабільність мають значення, було загальним міфом, що для платіжної системи потрібен дорогий та високо-функціональний центральний сервер, але біткоїн можна було побудувати за допомогою дешевого персонального комп'ютера [8].

Щоб ця платіжна система працювала, потрібно було вирішити проблему подвійного використання коштів. Оскільки біткоїн є інформацією, а не фізичним об'єктом, як готівка, інформація про платіж залишається у власника після того, як вона була використана для оплати. Якщо не буде дійсних засобів для попередження подвійного використання, то система платежів не буде ефективною. Однак встановлення спеціального суб'єкта для перевірки подвійного використання суперечить ідеї децентралізації і вимагає додаткових витрат [8].

Отже, біткоїн дозволяє будь-якому користувачеві перевірити деталі транзакції. Проте, в цьому випадку є ризик того, що той, хто використовує подвійне використання, може виконати перевірку і самостійно підтвердити свої недійсні операції як "правильні".

Щоб уникнути цього, було вирішено, що ті, хто бажають здійснити перевірку, повинні виконати спеціальні обчислення (пошук значення хеш-функції з певними умовами), і той, хто першим завершить цю роботу, визначається як довірена сторона.

Ці спеціальні обчислення призводять до створення нового блоку, що називається "майнерством", а особа, яка це робить, називається "майнер". Була розроблена система винагороди за це, що полягає в виданні нових біткоїнів. Хто першим завершить роботу і "видобує" нові біткоїни.

Цей механізм конкурентного видобутку, де учасники змагаються за винагороду, відомий як "конкурентний майнінг". Цій послідовності механізмів належить прототип технології блокчейн [4].

Популярність криптовалюта, здобула раптово, через вибух цін у 2017 році. Якщо дивитися на ціну за одиницю біткоїна (1 BTC) у 2017 році, у січні вона коливалася на рівні близько 1 000 доларів за BTC, а в грудні 2017 року досягла 20 000 доларів за BTC, що майже в 20 разів перевищило початкову ціну[8].

Кожен раз, коли ціна біткоїна стрімко зростала, це було видно в телевізійних новинах. Це зростання цін було явищем, яке вийшло за межі очікувань фінансових професіоналів.

Економісти, які приділяють увагу фундаментальним факторам, заявляли, що основна цінність криптовалют, таких як біткоїн, нульова, оскільки вони не мають підґрунтя, не базуються на довірі до держави або підприємства, і передбачали, що їх ціна має тенденцію до нуля.

Професійні трейдери, які дійсно звертали увагу на ринкові реалії, уникали інвестувати в криптовалюту через неможливість визначення теоретичної ціни і відсутність захисту від помилок або банкрутства з боку брокерів. Фактично, більшість головних фінансових установ і інституційних інвесторів країни не інвестували в криптовалюту.

Інвестиції в криптовалюту здійснювали в основному індивідуальні аматорські інвестори, які єдині й отримали прибуток від великого зростання цін у 2017 році [3].

Щодо юридичного та податкового забезпечення криптовалют в зарубіжних країнах. За даними компанії Chainalysis, річний обсяг криптотранзакцій у Великій Британії сягнув приблизно \$252,1 млрд. Це виявилось найбільшим показником у Європі та третім у світі, впливає зі звіту. У глобальному рейтингу країну обійшли тільки США та Індія [18].

В контексті фіскальної політики Сполучених Штатів Америки, ініціатива, яка стосується оподаткування криптовалютних операцій, відображає намір законодавців і регуляторів стандартизувати і узгодити підходи до обліку та оподаткування цього нового класу активів. Відповідно до директив, що були опубліковані Інтернал Ревеню Сервісом (IRS) у березні 2014 року та жовтні 2019 року, встановлені конкретні норми, що регулюють оподаткування криптовалютних транзакцій в США.

Перша директива визначає криптовалюту як форму майна та встановлює правила обліку її вартості та оподаткування. Зокрема, криптовалюта розглядається як майно, а балансова вартість отриманих криптовалют за товари або послуги визначається в еквіваленті доларів США на момент отримання оплати. Крім того, прибуток або збиток, отриманий від продажу або обміну криптовалюти, підлягає оподаткуванню як звичайний дохід або застосовується низький податковий розряд для капітальних активів, залежно від того, чи є криптовалюта капітальним активом та строк утримання. Крім того, криптовалюта, здобута в результаті майнінгу, додається до доходів на день майнінгу, а транзакції на суму понад 600 доларів повинні бути обов'язково звітувані.

Додаткова директива, опублікована у жовтні 2019 року, уточнює деякі питання, що виникли після впровадження першої директиви. Зокрема, вона стосується оподаткування нових криптовалют, отриманих внаслідок хардфорків, за ринковою вартістю на момент отримання. Крім того, розрахунок балансової вартості криптовалюти при продажу проводиться за методом першості, з можливістю використання ціни придбання конкретних одиниць, які були продані. Нова директива не надає винятків для малих транзакцій, підкреслюючи необхідність звітування про всі операції з криптовалютами з винятком невеликих сум.

Такі директиви спрямовані на створення системи оподаткування криптовалютних операцій, що відповідає принципам справедливості та консистентності, забезпечуючи відповідне фіскальне регулювання в цьому новому сегменті фінансового ринку [4].

У Великої Британії оподаткування криптовалютних операцій є предметом уваги законодавців та фіскальних органів, оскільки цей сегмент фінансового ринку набуває все більшого значення. Відповідно до чинного законодавства та практики, деякі ключові

аспекти оподаткування криптовалют в Великій Британії можуть бути сформульовані наступним чином:

– перше, доходи, отримані від торгівлі криптовалютами, підлягають оподаткуванню податком на доходи, корпоративним податком або податком на капітальний прибуток в залежності від мети володіння. Однак, ці доходи не підлягають оподаткуванню податком на додану вартість, відповідно до рішення Європейського Суду у справі Hedqvist;

– друге, при продажу криптовалют як особисті інвестиції стягується податок на капітальний прибуток;

– третє, отримання криптовалют у будь-якій формі, включаючи винагороди за майнінг, майнінг та аеродропи, підлягає оподаткуванню на момент отримання. Варто зауважити, що випадки аеродропів, якщо вони не відбуваються у формі торгівлі криптовалютами або як бізнес, можуть бути винятковими з точки зору оподаткування;

– четверте, обмін криптовалют розглядається як продаж, якщо власник криптовалют перебуває на території Великої Британії.

Наостанок, витрати, пов'язані з майнінгом, підлягають оподаткуванню як дохід на момент отримання, за винятком витрат на дату отримання, відрахованих від ринкової вартості на момент отримання. Питання щодо визначення доходу від торгівлі чи іншої діяльності вирішується залежно від ряду факторів, включаючи тривалість, організацію, ризик та комерційну природу операцій [4].

Інші країни з характерними особливостями оподаткування криптовалют зазначені в табл. 1:

Таблица 1

Особливості законодавства різних країн, щодо оподаткування криптовалюти

КРАЇНА	ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ
1	2
Австралія	У 2014 році було оприлюднено податкове ставлення до криптовалют, за якими криптовалюти не вважаються грошовими або іноземною валютою. ПДВ (податок на товари і послуги) після липня 2017 року не стягується. Криптовалюти оподатковуються як активи (за винятком тих, що володіються приватно та мають вартість до 10 000 австралійських доларів, які не оподатковуються та не визнаються як збитки).
Канада	1. Доходи від торгівлі криптовалютами, зазвичай, вважаються доходами від підприємницької діяльності або доходами від передачі власності. У випадку втрат вони вважаються втратами від підприємницької діяльності або втратами від передачі власності. 2. Використання криптовалют для оплати товарів або послуг розглядається як обмін та оподатковується за правилами обміну. Оподаткування відбувається при обміні криптовалют на валюту чи інші криптовалюти.
Ірландія	1. Доходи від торгівлі криптовалютами, зазвичай, вважаються доходами від підприємницької діяльності або доходами від передачі власності. У випадку втрат вони вважаються втратами від підприємницької діяльності або втратами від передачі власності. 2. Використання криптовалют для оплати товарів або послуг розглядається як обмін та оподатковується за правилами обміну. Оподаткування відбувається при обміні криптовалют на валюту чи інші криптовалюти.

1	2
Швейцарія	Оподаткування криптовалют не застосовується, за винятком випадків, коли торгівля криптовалютами здійснюється як бізнес.
Сінгапур	1. Криптовалюти розглядаються як нематеріальні активи. 2. Доходи від передачі криптовалют у бізнесі оподатковуються як доходи від торгівлі криптовалютами та не є звільненими від податку на капітальний прибуток. Прибуток від майнінгу також підлягає оподаткуванню. 3. Відповідно до мети утримання та торгівлі, визначається, чи є криптовалюти придбані для трейдингу, чи для довгострокового утримання. У разі продажу криптовалют для довгострокового утримання податок на капітальний прибуток не стягується.
Кайманові острови	3 підприємств на Кайманових островах не стягується жодних податків. Водночас, сторонам, зацікавленим у діяльності з віртуальними активами на Кайманових островах, потрібно буде отримати консультацію з оподаткування у своїй власній юрисдикції. Підприємствам на Кайманових островах потрібно буде розглянути свої зобов'язання щодо звітності (якщо такі є) відповідно до FATCA та CRS.

Джерело: створено авторами за матеріалами [9, 11]

У 2022 році найбільша кількість власників криптовалюти за даними компанії CoinShares припадає на країни, що розвиваються (рис. 1).

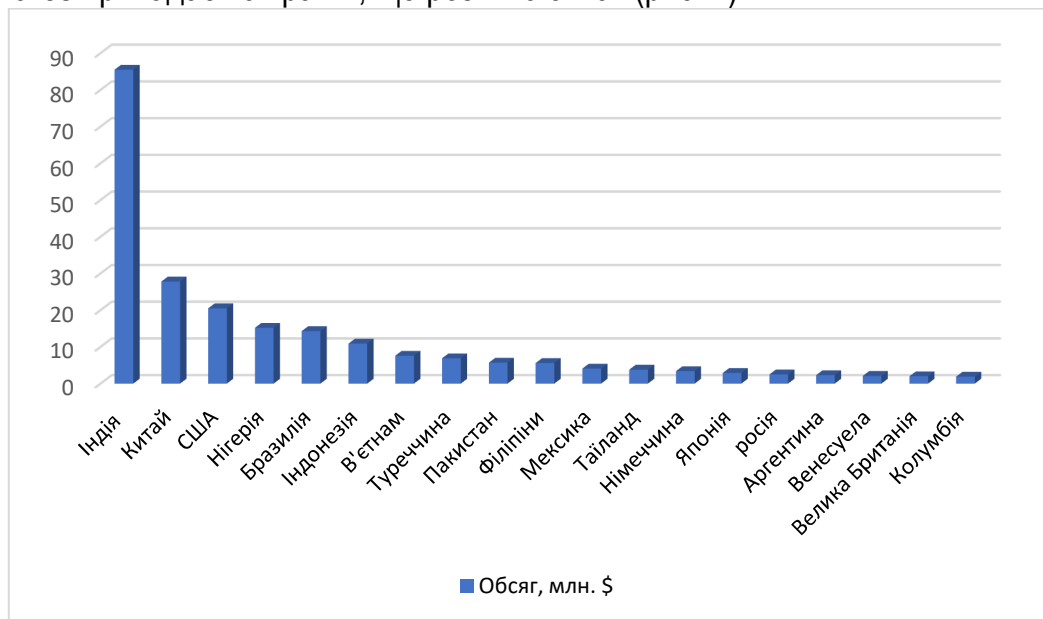

Рис.1. Розподіл загальної кількості користувачів біткоїном за країнами

Джерело: створено авторами за матеріалами: [6]

Японія першими задалася питанням оподаткування ринку криптовалюти. Вирішенням цього питання на побутовому рівні закладів, де можна розраховуватися біткоїном належить японським біткоїн-обмінникам. Ці компанії використовували таку схему: щоб оплатити товар відбувається спочатку клієнту потрібно спрямувати кошти до віртуального обмінника, фінансова установа в свою чергу переводить біткоїн у національну валюту. Варто звернути увагу, що ця процедура відбувається лише в обміні біткоїном. Пізніше, операція відбудеться через банківський переказ від обмінника біткоїна до

магазину наступного дня. Іншими словами, це не торгівля біткоїнами, а лише зміна права вимоги магазину на вимогу до обмінника біткоїна, тому це є оплата в національну валюту.

Завдяки таким угодам обмінники біткоїна поширюють імідж "гроші майбутнього", якими можна розраховуватися по всій країні. Для роздрібних магазинів це означає отримання визнання як перших, що впровадили майбутні методи платежів, і це призводить до значного рекламного ефекту в ЗМІ.

Фактично, кількість покупців, які реально платять біткоїном за покупки через значні коливання цін, обмежена, і кількість транзакцій невелика. Проте обмінники та роздрібні магазини відчують перевагу від впровадження (і його висвітлення в ЗМІ), тому така система зберігається [9].

В планах на майбутнє у Японії гостро стоїть питання сплати податку на споживання за криптоактиви. У минулому продаж криптоактивів обкладався японським податком на споживання в тій мірі, в якій офіс сторони передавача знаходився в Японії. Однак після внесення змін до чинного податкового законодавства з 1 липня 2017 року податок на споживання не може стягуватися з продажу криптоактивів, якщо відповідний криптоактив вважається криптоактивом згідно з PSA (наприклад, біткоїн). Крім того, Національне податкове агентство Японії оголосило, що прибуток від продажу або використання криптоактивів розглядатимуться як різні доходи, таким чином прибуток від продажу або використання криптоактивів не може бути компенсований збитками, понесеними в інших місцях [12].

Індія є одним із лідерів за темпами зростання інтересу до віртуальних валют. Згідно з даними на липень 2021 року, кількість інвесторів в країні перевищила 15 мільйонів осіб, а загальна капіталізація ринку склала понад 1,3 мільярда доларів США. Ця тенденція свідчить про формування значного інвестиційного попиту на криптоактиви серед індійського населення [12].

Згідно з офіційними даними Міністерства фінансів Союзу Індії, обсяг прямих податків, сплачених з титулу передачі віртуальних цифрових активів, у фінансовому періоді, завершеному на 20 березня 2023 року, становив 157,9 крор рупій. Цей показник підвищився внаслідок впровадження нового механізму оподаткування, який передбачав фіксовану ставку в 30% для доходів, отриманих від операцій з криптовалютою, що становила приблизно 19,2 мільйона доларів [16].

Законодавство Індії про віртуальні валюти перебуває у процесі зміни. Рішення Верховного суду у справі IAMA1 є позитивним та підтверджує легітимність індустрії віртуальних валют, а також основні права заінтересованих сторін відповідно до Конституції Індії.

Воно підтверджує, що обмеження на діяльність віртуальних валют мають бути пропорційними – а саме, ґрунтуватися на фактах, раціональних та вивірених відповідно до бажаного результату.

Тому, незважаючи на те, що у звіті ІМС рекомендована повна заборона, виконання цієї рекомендації може бути оскаржено на конституційних підставах, оскільки вона є надмірною, а ризики, пов'язані з віртуальними валютами, можуть бути усунені з допомогою менш інвазивних заходів. Міжнародні організації, такі як G20 та FATF, та провідні юрисдикції, такі як Європейський Союз, Сінгапур, Великобританія та США, запропонували регулятивні підходи для усунення ризиків, щоб не втратити переваги.

Експерти вважають, що блокчейн як система буде або безсилою, або сильно обмеженою (залежно від реалізації блокчейну) без віртуальної валюти або крипто-токену. Серед цих експертів – вчений комп'ютерник з Принстона Arvind Narayanan, та автор Andreas Antonopoulos.

Ці токени виступають як стимул для учасників блокчейну перевіряти транзакції і, отже, зберігати децентралізацію, яка є проривом технології блокчейн. Тому, можливо, не варто проводити мудру політику, намагаючись з одного боку просувати блокчейн, а з іншого – жорстко обмежувати токени. Хоча віртуальні валюти пов'язані з ризиками, вони також мають низку переваг, насамперед, дезінтермедіацію та економію коштів. Прямі обмеження на цю технологію непрактичні і їх можна легко обійти. Швидше, як і в разі будь-яких інших революційних технологій, необхідно прийняти збалансоване регулювання для зниження ризиків і заохочення вигод.

Деяка невизначеність може зберігатися в Індії доти, доки не дозріє розуміння сектору та регуляторів як усередині країни, так і в усьому світі; проте наш довгостроковий погляд позитивний. Використання успішних моделей регулювання в інших юрисдикціях також має прискорити прогрес у напрямі збалансованого режиму.

Прикладом країни у якій не застосовані сприятливе податкове середовище – це Кайманові острови.

Через нейтральний податковий режим, політичній стабільності та поважаному правовому режиму, Кайманові острови є юрисдикцією, яку обирають для створення інвестиційних фондів, які все більше інвестують у віртуальні активи та користуються перевагами інвестиційних можливостей у цьому просторі. Кайманові острови були і залишаються провідним місцем знаходження інвестиційних фондів віртуальних активів у всьому світі. Установи Кайманових островів запустили низку бірж віртуальних активів. Спеціальна економічна зона Кайманових островів забезпечує спрощений шлях для забезпечення фізичної присутності та найму персоналу на Кайманових островах.

У середині 2020 року уряд Кайманових островів запровадив нову базу регулювання бізнесів із віртуальних активів, відомих як постачальники послуг із віртуальних активів (VASPs). Ця база імплементує рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) щодо міжнародних стандартів з протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення, що застосовуються до VASPs (включно з емісією віртуальних активів, послугами з обміну, передачею та зберіганням, а також фінансовими послугами, пов'язаними з емісією віртуальних активів); надає визначення віртуальним активам та визначає, які віртуальні активи є цінними паперами; дає можливість фондам використовувати віртуальні активи як вираження акціонерного капіталу; визнає торгові біржі з віртуальних активів; і вводить ліцензування. У судовій практиці ще не розглядалися питання, що виникають у просторі віртуальних активів.

В Канаді після впровадження оподаткування криптовалюти, кількість власників криптовалюти збільшилось. Дані про це манімальні, але є цікава аналітика від компанії BoC, який зібрав дані про розміри біткоїн-гаманців канадців у 2018, 2019 і 2021 роках (рис. 2).

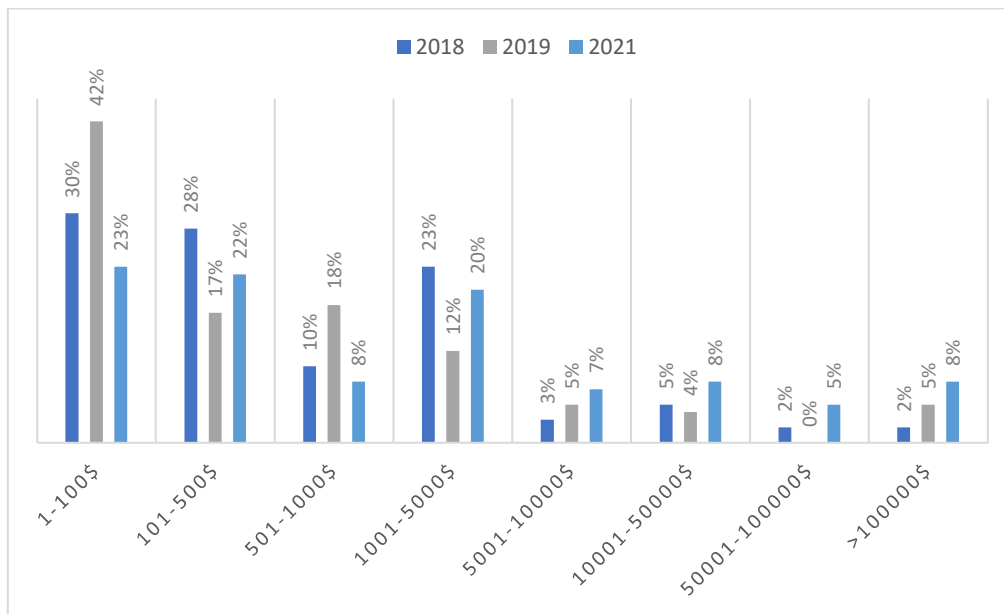

Рис.2. Зміна розміру крипто-гаманців канадців по роках

Джерело: створено авторами за матеріалами [6]

Результати показують тенденцію до збільшення криптоактивів на балансах канадських користувачів. у період із 2018 до 2021 року всі чотири групи володіння від 1 до 5 000 канадських доларів зменшилися, водночас усі чотири групи від \$5 000 до >\$100 000 збільшилися. найбільше зростання спостерігали в групі >\$100 000, де за три роки володіння зросло з 2% до 8%.

Слід зазначити, що медіанна вартість володіння 2018 року становила 500 канадських доларів, 2019 року - 250 канадських доларів, а 2021 року - 503 канадські долари. Оскільки відповідна ціна біткоіна знизилася 2018 року на 72,6%, а потім зростає 2019, 2020 і 2021 роках у сукупності на 450%, багато довгострокових канадських холдерів отримали вигоду від володіння своїми монетами. При цьому, схоже на те, що деякі з них зафіксували прибуток, а багато хто вважав за краще зберегти свої інвестиції, що, ймовірно, пояснює, чому відсоток власників зі статками понад 100 000 канадських доларів майже подвоювався щороку [7].

Впровадження регулювання ринку віртуальних активів на території України є вкрай актуальним питанням, враховуючи їх широке сприйняття серед населення. Відповідно до звітів платформи Chainalysis, Україна посідає високі місця у рейтингу як загального використання криптоактивів, так і їх використання в незаконних цілях. Зокрема, у своєму звіті 2021 року «Географія криптовалют», вони поставили Україну на 4 місце в світі за рівнем прийняття криптовалют, оскільки Україна була одним із лідерів за обсягами транзакцій на централізованих криптовалютних платформах [5].

Разом з тим, такі показники можуть бути тісно пов'язані із використанням криптоактивів в незаконних цілях, адже згідно з даними того ж Chainalysis, Україна входила до топ-10 країн за обсягами криптовалют отриманих з адрес, які пов'язані з незаконною діяльністю. Зокрема, Україна входила до п'ятірки країн, адреси з яких отримували найбільше коштів з ринків даркнет та від діяльності програм-вимагачів [12].

Посилений моніторинг діяльності, пов'язаної з віртуальними активами є необхідним і впровадження нагляду за цим ринком може допомогти вирішити нагальні питання.

У 2024 році Україна не має чинного спеціального законодавства щодо віртуальних активів, проте вже було прийнято Закон України про віртуальні активи. Закон про ВА, який набере чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій із віртуальними активами, який ще не було розглянуто та прийнято Верховною Радою України.

Висновки. Було проаналізовано міжнародний досвід формування законодавчих норм та визначення ставок оподаткування криптовалют. Країни світу наразі демонструють різні підходи до регулювання та оподаткування криптовалюти. Японія стала першою країною, яка запровадила податок на криптовалюту, стягуючи його з приросту капіталу від продажу. Індія також запровадила 30% податок на доходи від операцій з криптовалютою, але не рекомендує повну заборону на неї, пропонуючи жорстке регулювання. Кайманові острови пропонують сприятливе податкове середовище для інвестиційних фондів у віртуальні активи, а також ліцензування та регулювання постачальників послуг з віртуальних активів (VASPs). Канада, після впровадження оподаткування криптовалюти, спостерігає зростання кількості власників криптовалюти та медіанна вартість володіння такими активами зросла з 500 канадських доларів у 2018 році до 503 канадських доларів у 2021 році. В Австралії криптовалюти не вважаються валютою, але оподатковуються як активи. Ірландія класифікує доходи від торгівлі криптовалютою як доходи від підприємницької діяльності або доходи від передачі власності. У Швейцарії оподаткування застосовується лише до торгівлі криптовалютою як бізнесу. Сінгапур оподатковує доходи від криптовалютних операцій, але не стягує податок на капітальний прибуток з криптовалют, придбаних для довгострокового утримання.

Для України, регулювання ринку криптовалюти є ключовим, оскільки воно сприятиме формуванню організованого, прозорого та ефективного ринку у цій сфері, яка наразі тільки починає свій шлях до масового визнання. Прийняття відповідної законодавчої бази надасть учасникам ринку можливість здійснювати свою діяльність законно та розуміти своє місце в системі, що буде важливим етапом у стабільному розвитку цього сектору.

Наявність потужного законодавчого фундаменту дозволить ефективно захищати права користувачів та інвесторів від зловживань, тому важливим кроком в майбутньому є прийняття проекту Закону щодо оподаткування операцій з віртуальними активами, введення якого сприятиме прийняттю Закону про віртуальні активи та інших відповідних законодавчих актів.

Перспективи подальших досліджень. Швидкий розвиток технологій у сфері блокчейну та криптовалют вимагає постійного оновлення нормативно-правової бази. Перспективним напрямком дослідження є аналіз впливу нових технологічних рішень на регуляторні вимоги та розробка механізмів адаптації законодавства до нових умов.

Література

1. Закон США від 06.06.1934 «Про фондові біржі» [Електронний ресурс] URL: <https://bit.ly/3lpAGwp> (англійська мова).

2. Переглянутий Уніфікований закон про фідучіарний доступ до цифрових активів (2015) із вступною приміткою та коментарями. URL: <https://www.uniformlaws.org/HigherLogic/System/DownloadDocumentFile.ashx?DocumentFileKey=112ab648-b257-97f2-48c2-61fe109a0b33&forceDialog=0>
3. Цифрові активи | Служба внутрішніх доходів. Служба внутрішніх доходів | Офіційний сайт уряду США. URL: <https://www.irs.gov/ru/businesses/small-businesses-self-employed/digital-assets>.
4. Іщук Леся, Іщук Вікторія. Особливості формування криптовалют. Економічний форум. 2024. Т. 1, № 4. С. 175–182. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-4-22>.
5. Голованенко М. Оптимізація бізнес-процесів українських компаній на основі технології блокчейн. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2024. № 48. С.56–61. URL: <https://doi.org/10.17721/tppe.2024.48.6>
6. Кудіна М . Україна потрапила до 10 країн з найбільшим заробітком на Bitcoin. Інтернет Свобода. URL: <https://netfreedom.org.ua/article/ukrayina-potrapila-do-10-krayin-z-najbilshim-zarobitkom-na-bitcoin>.
7. Королишин І. Огляд глобального володіння біткойнами у 2023 році. Дослідження CoinShares. LinkedIn. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/огляд-глобального-володіння-біткоїнами-у-2023-році-ігор-королишин/>.
8. Кацу К . Проблеми оподаткування криптоактивів. 2023. С. 29–79. URL: <https://www.lawschool.tsukuba.ac.jp/wp/wpcontent/uploads/2022/01/b05f17c2b48b133d245d7a7dcebf7686.pdf>.
9. Тецуро М . Розгляд міжнародно-правових питань, пов'язаних з віртуальними валютами.2023.С.29-63.URL: https://www.zenginkyo.or.jp/fileadmin/res/abstract/affiliate/kinpo/kinpo2016_1_4.pdf.
10. ОБСЄ, Державна служба фінансового моніторингу України. Огляд законодавства щодо регулювання віртуальних активів. Київ, 2022. 587 с. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/Pizne/VirtualAssets.pdf>.
11. Податковий статус криптовалюти та майбутні підсумки. KPMG Global. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/jp/pdf/2023/jp-taxsummary-on-tokens.pdf>
12. PwC Annual Global Crypto Tax Report 2022. Японія : PwC, 2023. 116 с. URL: <https://www.pwc.com/hu/hu/iparagak/assets/global-crypto-tax-report-2022.pdf>.
13. Криптоподатки: повний посібник (2024). Безкоштовне програмне забезпечення Crypto Tax. URL: <https://coinledger.io/guides/crypto-tax>.
14. Оподаткування криптовалют. МВФ, 2023. 35 с. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2023/06/30/Taxing-Cryptocurrencies-535510>.
15. Державні ставки та розміри податку на доходи фізичних осіб за 2024 рік. Податковий фонд. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/state/state-income-tax-rates-2024/>.
16. News В. У 2023 фінансовому році Індія збрала понад 19,2 мільйона доларів США на криптовалюту. Binance. URL: <https://www.binance.com/uk-UA/square/post/2023-03-30-2023-1920-364386>.
17. Національна податкова служба Японії «Кількість розслідувань операцій з віртуальною валютою та сумою донарахованих податків на високому рівні» Опубліковано звіт за адміністративний 2020 рік. CoinPost | Новини/інвестиційна інформація про віртуальну валюту Bitcoin. URL: <https://coinpost.jp/?p=493857>.
18. Платформа даних Blockchain - Chainalysis. Ланцюговий аналіз. URL: <https://www.chainalysis.com/>.
19. Вибори в США та їх вплив на фінансові та криптовалютні ринки. Economist.com.ua. URL: <https://economist.com.ua/the-us-election-and-its-impact-on-financial-and-cryptocurrency-markets/>.

References

1. Law of the USA dated 06.06.1934 "On Stock Exchanges" [Electronic resource] URL: <https://bit.ly/3lpAGwp> (English language).
2. Revised Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (2015) with Introductory Note and Commentary. URL: <https://www.uniformlaws.org/HigherLogic/System/DownloadDocumentFile.ashx?DocumentFileKey=112ab648-b257-97f2-48c2-61fe109a0b33&forceDialog=0>

3. Digital assets | Internal Revenue Service. Internal Revenue Service Official website of the US government. URL: <https://www.irs.gov/ru/businesses/small-businesses-self-employed/digital-assets>.
4. Ishchuk Lesya, Ishchuk Victoria. Features of the formation of cryptocurrencies. Economic Forum. 2024. Vol. 1, No. 4. P. 175–182. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-4-22>.
5. Golovanenko M. Optimization of business processes of Ukrainian companies based on blockchain technology. Theoretical and applied issues of economics. 2024. No. 48. P.56–61. URL: <https://doi.org/10.17721/tppe.2024.48.6>
6. Kudina M. Ukraine entered the top 10 countries with the highest Bitcoin earnings. Internet Freedom. URL: <https://netfreedom.org.ua/article/ukrayina-potrapila-do-10-krayin-z-najbilshim-zarobitkom-na-bitcoin>.
7. Korolyshyn I. Overview of Global Bitcoin Ownership in 2023. CoinShares Research. LinkedIn. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/review-of-global-bitcoin-ownership-in-2023-years-of-kings-games/>.
8. Katsu K. Problems of taxation of cryptoassets. 2023. S. 29–79. URL: <https://www.lawschool.tsukuba.ac.jp/wp/wpcontent/uploads/2022/01/b05f17c2b48b133d245d7a7dcebf7686.pdf>.
9. Tetsuro M. Review of international legal issues related to virtual currencies. 2023. P. 29-63. URL: https://www.zenginkyo.or.jp/fileadmin/res/abstract/affiliate/kinpo/kinpo2016_1_4.pdf.
10. OSCE, State Financial Monitoring Service of Ukraine. Overview of the legislation on the regulation of virtual assets. Kyiv, 2022. 587 p. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/Ризне/VirtualAssets.pdf>.
11. Tax status of cryptocurrency and future results. KPMG Global. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/jp/pdf/2023/jp-taxsummary-on-tokens.pdf>
12. PwC Annual Global Crypto Tax Report 2022. Japan: PwC, 2023. 116 p. URL: <https://www.pwc.com/hu/hu/iparagak/assets/global-crypto-tax-report-2022.pdf>.
13. Crypto Taxes: The Complete Guide (2024). Free Crypto Tax Software. URL: <https://coinedger.io/guides/crypto-tax>.
14. Taxation of cryptocurrencies. IMF, 2023. 35 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2023/06/30/Taxing-Cryptocurrencies-535510>.
15. State rates and amounts of personal income tax for 2024. Tax fund. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/state/state-income-tax-rates-2024/>.
16. News B. India Raises Over \$19.2 Million in Cryptocurrency in FY2023. Binance. URL: <https://www.binance.com/uk-UA/square/post/2023-03-30-2023-1920-364386>.
17. The National Tax Service of Japan "The Number of Investigations of Virtual Currency Transactions and the Amount of Additional Taxes at a High Level" Report for the administrative year 2020 has been published. CoinPost | News/investment information about Bitcoin virtual currency. URL: <https://coinpost.jp/?p=493857>.
18. Blockchain data platform - Chainalysis. Chain analysis. URL: <https://www.chainalysis.com/>.
19. The US election and its impact on financial and cryptocurrency markets. Economist.com.ua. URL: <https://economist.com.ua/the-us-election-and-its-impact-on-financial-and-cryptocurrency-markets/>.

Mykhalska O. PhD in Economics, Associate Professor
 Department of Accounting and Audit
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 olena.mykhalska@gmail.com

Shevchuk A., III year bachelor,
 Specialized program "Economics of Business"
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 shevcukandrii@gmail.com

REGULATION OF THE CRYPTOCURRENCY MARKET: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL FEATURES OF TAXATION

The article examines the dynamics of the development of the cryptocurrency market, including a detailed analysis of the reasons for the significant drop in capitalization and the impact of regulatory measures. Different approaches of countries to the regulation and taxation of digital assets are studied, with an emphasis on the experience of leading cryptohubs. Special attention is paid to the analysis of the impact of significant events on investor confidence and the formation of regulatory policy. Based on the analysis, recommendations are formulated for the further development of the crypto industry in Ukraine, including the development of an effective system of taxation of digital assets, the creation of a favorable regulatory environment for innovation and the protection of investors' rights.

The cryptocurrency market has undergone significant changes in recent years. There have been both significant increases and decreases in the value of various digital assets. The causes of such fluctuations include both internal market factors, such as investor speculation and technical vulnerabilities, and external factors, such as the impact of regulatory actions, global economic events and changes in the technological landscape.

Regulatory measures have a significant impact on the cryptocurrency market. For example, some countries have introduced strict restrictions on the trading and use of cryptocurrencies, which has led to capital outflows and a decrease in market capitalization. At the same time, in countries where favorable conditions have been created for the development of the crypto industry, there is an increase in innovation and an influx of investments.

Investor confidence is greatly affected by significant events such as major stock market hacks, fraud schemes and large price fluctuations. These events force regulators to take additional measures to protect investors and stabilize the market.

It is important to create a favorable regulatory environment that will support new projects and protect the rights of investors. The introduction of clear rules of the game and transparent procedures will contribute to the growth of confidence in the market and the attraction of new investments. Along with this, it is necessary to continue monitoring and analyzing global trends in order to adapt national regulation according to the best global practices. This will help not only to protect investors, but also to make Ukraine an attractive place for the development of the crypto industry.

Keywords: cryptocurrency, bitcoin, EU, taxes, IRS, blockchain, taxation features.